

Dz Mi Szwedem
Z Malas



MINISTERSTWO
RODZINY, PRACY I POLITYKI
SPOŁECZNEJ

Warszawa, dn. 12 marca 2020 r.

Stanisław Szwed
Sekretarz Stanu

DUS.II.505.5.2020.CG

Pani
Zofia Malas
Prezes
Naczelnej Izby Pielęgniarek i Położnych
ul. Pory 78/10
02-725 Warszawa

Stanisław Szwed

W odpowiedzi na pismo z dnia 11 lutego br. w sprawie podjęcia działań zmierzających do uwzględnienia w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1924) pielęgniarek zatrudnionych w zakładach opiekuńczo-leczniczych psychiatrycznych, pielęgnacyjno-opiekuńczych psychiatrycznych i izbach przyjęć w szpitalach psychiatrycznych oraz oddziałach chorób zakaźnych, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

W wystąpieniu zaproponowano, aby pkt 18 i 23 zał. nr. 2 do ustawy o emeryturach pomostowych miały otrzymać następujące brzmienie:

„18. Prace członków zespołów ratownictwa medycznego, zgodnie z ustawą z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym oraz w oddziałach chorób zakaźnych zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi.

23. Prace personelu medycznego oddziałów psychiatrycznych i leczenia uzależnień oraz izb przyjęć w szpitalach psychiatrycznych w bezpośrednim kontakcie z pacjentami, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego oraz w zakładach opiekuńczo-leczniczych psychiatrycznych oraz w zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych psychiatrycznych zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień i ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej”.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa
e-mail: info@mrpips.gov.pl, tel. 222-500-108

NACZELNA IZBA
PIELĘGNIAREK I POŁOŻNYCH
w WARSZAWIE

2020 - US - 20

W PŁY N Ę Ł O

Nr dz. 1011

niepodlega

W związku z zaproponowanymi zmianami należy przede wszystkim podkreślić, że emerytura pomostowa została przewidziana dla osób wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, określone w art. 3 ust. 1-3 ustawy o emeryturach pomostowych i jej zał. nr 1 i 2.

Prace w szczególnych warunkach, zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, to prace związane z czynnikami ryzyka (wymienionymi w ust. 2 art. 3 tejże ustawy), które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej, stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku (wykaz prac w szczególnych warunkach określa zał. nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych).

Z kolei za prace o szczególnym charakterze (vide art. 3 ust 3 ustawy o emeryturach pomostowych) ustawodawca uznał prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się (wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ww. ustawy).

Uwzględniając treść powyższych definicji należy podkreślić, że ustawodawca zdecydował, że ustawa o emeryturach pomostowych nie dotyczy problematyki pracy w warunkach oddziaływania:

- szkodliwych czynników środowiska pracy, takich jak substancje chemiczne, hałas, wibracje, promieniowanie elektromagnetyczne itp., które są regulowane w innych przepisach prawa pracy,
- czynników niebezpiecznych, które nie stawiają przed pracownikami wymagań przekraczających poziom ich możliwości ograniczony w wyniku starzenia.

W obowiązujących uregulowaniach prawnych zostały ustalone zarówno wartości najwyższej dopuszczalnej ekspozycji na czynniki szkodliwe oraz zasady oceny i dokumentowania ryzyka zawodowego związanego z ich występowaniem na stanowiskach pracy, jak i zasady profilaktyki technicznej, medycznej i organizacyjnej.

Emerytura pomostowa nie może być traktowana jako środek zapobiegania oddziaływaniu czynników szkodliwych lub niebezpiecznych na organizm, gdyż w odniesieniu do tych czynników działania podjęte na kilka lat przed osiągnięciem wieku emerytalnego są ewidentnie spóźnione.

W związku z powyższym, należy stwierdzić, że zaproponowana zmiana pkt 18 zał. nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych nie może zostać uwzględniona.

Przechodząc z kolei do propozycji zmiany pkt 23 zał. nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, trzeba podkreślić, że o tym, czy dana praca wykonywana przez określonego pracownika powinna być uznana za pracę w szczególnych warunkach, czy też o szczególnym charakterze, w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, nie powinna decydować nazwa stanowiska pracy, na którym praca ta jest wykonywana, lecz jej charakterystyka, zgodna z kryteriami zawartymi w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych i załącznikach nr 1 i 2 do tej ustawy oraz innymi przepisami prawa nierozzerwalnie z tymi kryteriami związanymi.

Zgodnie z pkt 23 zał. nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, za prace o szczególnym charakterze zostały uznane *„prace personelu medycznego oddziałów psychiatrycznych i leczenia uzależnień w bezpośrednim kontakcie z pacjentami, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego”*.

W opinii Ministerstwa zatem, przy interpretacji występującego w tym punkcie pojęcia *„oddział psychiatryczny i leczenia uzależnień”* (zarówno przez płatników składek, jak i organy rentowe), powinny być brane pod uwagę – ze względu na wyraźne występujące tutaj odesłanie – przepisy art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1878, z późn. zm.), gdzie wskazano, że pojęcie *„szpitala psychiatrycznego”*, odnosi się również do :

- a) oddziału psychiatrycznego w szpitalu ogólnym;
- b) kliniki psychiatrycznej;
- c) sanatorium dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- d) innego zakładu leczniczego podmiotu leczniczego w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, sprawującego całodobową opiekę psychiatryczną lub odwykową, niezależnie od podmiotu, który je tworzy i utrzymuje.

Wobec powyższego nie ma zatem konieczności rozszerzenia pkt 23 zał. nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych o *„zakłady opiekuńczo-lecznicze psychiatryczne oraz zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze psychiatryczne”*, działające *„zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu*

opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień i ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej”. Prace bowiem personelu medycznego (w tym pielęgniarek) wykonywane w tych zakładach¹ ewidentnie mieszczą się w kategorii podmiotów wskazanych w ww. przepisie art. 3 pkt 2 lit. d ustawy o ochronie zdrowia psychicznego.

Przechodząc z kolei do kwestii rozszerzenia pkt 23 zał. nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych o „prace wykonywane w izbach przejęć szpitali psychiatrycznych”, również ta propozycja zmiany, nie zasługuje na uwzględnienie. Interpretacja występującego w tym punkcie pojęcia „oddziały psychiatryczne i uzależnień” jedynie w oparciu o reguły wykładni gramatycznej byłaby bowiem sprzeczna z celem ustawy, jakim było przyznanie nowego rodzaju świadczenia w postaci emerytury pomostowej wszystkim osobom, które wypełniają kryteria pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, zawarte w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Z tego powodu w tym przypadku powinny być zastosowane dyrektywy wykładni celowościowej.

Zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, tak jak to już wyżej wskazano, prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego.

Nie ulega zatem wątpliwości, biorąc pod uwagę kryteria zwarte w powyższej definicji, że prace członków personelu medycznego izb przyjęć szpitali psychiatrycznych są w swojej charakterystyce nie tylko zbliżone do prac wykonywanych na oddziałach psychiatrycznych szpitalnych, ale nawet niejednokrotnie wymagają jeszcze większej odpowiedzialności i większych predyspozycji psychofizycznych.

W związku z powyższym prace członków personelu medycznego (w tym pielęgniarki) izb przyjęć szpitali psychiatrycznych należy uznać za prace o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Za osoby wykonujące tego rodzaju prace powinna być więc opłacana składka przez płatnika składek na Fundusz Emerytur Pomostowych, a ich wykonywanie uprawnia takie osoby (po spełnieniu pozostałych warunków przewidzianych w art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych) do uzyskania prawa do emerytury pomostowej.

Z poważaniem
Stanisław Szewc

¹ Zob. art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 295).